

Силабус курсу

Методика навчання мовно-літературної освітньої галузі

Освітній ступінь – бакалавр

Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність: 013 Початкова освіта

Освітньо-професійна програма «Початкова освіта»

Кількість кредитів – 9,5

Рік підготовки, семестр – 3 рік, 5,6 семестр

Компонент освітньої програми: обов'язковий

Дні занять:

Консультації: четвер, 14.30, ауд. 333

Мова викладання: українська

Керівник курсу

Кандидат педагогічних наук, доцент Васильківська Надія Адамівна

Контактна інформація: vasulkivska8@gmail.com

Опис дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Методика навчання мовно-літературної освітньої галузі» є забезпечити належний рівень теоретичних знань студентів з методики навчання української мови і літературного читання в початкових класах а також практично-методичних умінь, необхідних для активної виробничо-професійної діяльності майбутніх учителів, сприяти розвитку професійної самостійності, інтересу до творчої педагогічної діяльності.

Навчальний контент

	Теми	Результати навчання
	ЗМ 1. Вступ. Методика навчання грамоти	
1	Тема. Методика навчання мовно-літературної освітньої галузі.	Знати основні теоретичні положення методики навчання української мови в початковій школі, основні концептуальні засади мовної освіти в Україні. Ознайомитись з предметом, метою, завданнями дисципліни, джерелами вивчення курсу, науковими основами методики початкового навчання української мови, історією методики мови як науки. Оволодіти формами організації навчально-

		виховної роботи, ознайомитись з сучасними вимогами до уроку мови в початковій школі, опанувати типи уроків української мови і їх структури.
2	Тема. Наукові основи методики навчання грамоти	<p>Оволодіти сучасними теоретико-методичними основами методики навчання грамоти.</p> <p>Орієнтуватися у змісті і вимогах типових освітніх програм з навчання грамоти та інших нормативних документів, у змісті і методичному апараті підручників; навчальних посібників; правильно реалізовувати вимоги навчальної програми.</p>
3	Тема. Методи навчання грамоти	<p>Ознайомитись із методами навчання грамоти, коротким оглядом історії методів. Знати загальну характеристику звукового аналітико-синтетичного методу навчання грамоти.</p> <p>Установити вплив ідей К. Ушинського на розвиток сучасного процесу навчання грамоти, вклад послідовників ученого в удосконалення сучасного звукового аналітико-синтетичного методу навчання грамоти.</p>
4	Тема. Добуквений період навчання грамоти.	<p>Усвідомити особливості добуквеного періоду.</p> <p>Оволодіти методикою розвитку усного мовлення (розвиток аудіативних умінь та мовленнєвих).</p> <p>Опанувати методикою формування в першокласників початкових мовних уявлень, методикою підготовки учнів до письма.</p> <p>Знати зміст, структуру і методику уроків у добуквений період, дидактичні засоби навчання.</p> <p>Уміти розробляти проекти уроків та їх фрагменти, аналізувати.</p>
5	Тема. Буквений період.	<p>Усвідомити особливості буквеного періоду навчання грамоти.</p> <p>Опанувати методику розвитку умінь слухати і розуміти висловлювання (аудіювання), методику розвитку мовленнєвих умінь (говоріння), методику формування початкових умінь і навичок читання, методику формування початкового вміння писати.</p> <p>Знати вимоги до уроків української мови в першому класі, типи уроків, зміст, структуру і методику уроків у буквений період.</p> <p>Уміти розробляти проекти уроків та їх фрагменти, проводити уроки та аналізувати їх щодо досягнення мети й завдань, оцінювати ефективність застосованих форм, методів, дидактичних засобів і технологій.</p>
6	Тема. Післябуквений період.	Усвідомити особливості післябуквеного періоду навчання грамоти.

		<p>Оволодіти методикою формування якісних ознак читання, методикою опрацювання тестів післябуквеного періоду, методикою удосконалення технічних, графічних, орфографічних умінь і навичок.</p> <p>Знати зміст, структуру і методику уроків української мови в післябуквений період.</p> <p>Уміти розробляти та аналізувати проекти уроків та їх фрагменти, проводити уроки післябуквеного періоду, використовуючи сучасні педагогічні технології навчання та передовий педагогічний досвід учителів початкової школи.</p> <p>Знати вимоги до порядку ведення учнівських зошитів і оформлення письмових робіт.</p>
	ЗМ 2. Методика вивчення мовної теорії	
7	Тема. Теоретико-методичні засади методики навчання молодших школярів української мови.	<p>Ознайомитись з науковими засадами методики навчання молодших школярів української мови, значенням, завданнями і можливостями початкового курсу української мови.</p> <p>Орієнтуватися в змісті і вимогах типових освітніх програм з української мови та інших нормативних документів; у змісті і методичному апараті чинних підручників, навчальних посібників; правильно аналізувати вимоги навчальної програми.</p> <p>Знати основні вимоги до уроків української мови; типи уроків; цілі, зміст, структури, методичні засоби уроків мови, методи вивчення мови в початковій школі.</p>
8	Тема. Методика формування в учнів початкових класів уявлень про мову і мовлення, текст	<p>Володіти методикою формування в учнів уявлень про мову і мовлення, текст: знати програмові вимоги, опанувати методи і прийоми роботи, види вправ і методику їх організації.</p>
9	Тема. Методика навчання елементів синтаксису, лексики, морфології і морфеміки	<p>Знати методичні засади формування мовознавчих понять.</p> <p>Опанувати методику опрацювання елементів синтаксису і пунктуації, уміти добирати види завдань і вправ, вдало застосовувати їх. Знати типові помилки, уміти запобігати їм, працювати над їх усуненням.</p> <p>Оволодіти методикою опрацювання лексики. Знати методи і прийоми роботи, види вправ і методику їх проведення.</p> <p>Знати систему опрацювання основних частин мови: зміст і послідовність роботи по класах,</p>

		<p>формування загального поняття про виучувану частину мови, методику вивчення граматичних категорій. Уміти добирати види вправ, вдало їх застосовувати.</p> <p>Ознайомитись з методикою навчання морфемної будови слова в початкових класах: знати значення і завдання роботи, труднощі вивчення теми, їх причини, систему вивчення морфемної будови слова. Опанувати особливості вивчення кожної морфеми, уміти дібрати і вдало застосувати різні види вправ.</p> <p>Знати типові учнівські помилки у морфемному аналізі слів і уміти запобігати їм.</p>
10	Тема. Методика навчання основ фонетики і графіки.	<p>Засвоїти роль, завдання і зміст роботи над питаннями фонетики і графіки в курсі української мови., опанувати методичні особливості організації роботи, спрямованої на удосконалення фонетико-графічних умінь молодших школярів у курсі української мови. Знати методи і прийоми роботи; види вправ із фонетики, методику їх проведення.</p> <p>Знати труднощі у засвоєнні елементів фонетики і графіки, шляхи подолання їх.</p> <p>Засвоїти структуру і методику уроку з вивчення фонетичного матеріалу.</p> <p>Організовувати індивідуальну, групову, колективну форму навчання учнів.</p>
11	Тема. Методика навчання орфографії	<p>Ознайомитись із принципами української орфографії, психологічними основами методики навчання орфографії.</p> <p>Опанувати методику роботи над фонетичними, морфологічними, смисловими та історичними написаннями.</p> <p>Знати види орфографічних вправ, володіти методикою їх проведення.</p> <p>Ознайомитись з типовими орфографічними помилками, знати причини виникнення; виправлення і запобігання орфографічним помилкам.</p> <p>Уміти розробляти проекти уроків та їх фрагменти; аналізувати їх.</p> <p>Знати вимоги до порядку ведення учнівських зошитів і оформлення письмових робіт.</p> <p>Здійснювати контроль та оцінювання навчальних досягнень учнів.</p> <p>Спостерігати та аналізувати уроки української мови.</p>
12	Тема. Позакласна навчально-пізна-	<p>Знати завдання і принципи позакласної навчально-пізнавальної діяльності, методи роботи</p>

	вальна діяльність з української мови.	вчителя і учнів; форми і види позакласної навчально-пізнавальної діяльності з української мови. Уміти самостійно опрацьовувати психолого-педагогічну, методичну літературу; вивчати й оцінювати педагогічний досвід учителів початкової школи; планувати позаурочні заходи з української мови, проводити їх.
	ЗМ 3. Методика розвитку мовлення	
13	Тема. Наукові основи методики розвитку мовлення молодших школярів.	Знати про мовлення, його види, процес породження зв'язного висловлювання (чотири фази). Опанувати елементи лінгвістики тексту: уміти розрізняти текст, знати його характерні ознаки, будову, засоби міжфразового зв'язку, орієнтуватися в різних типах текстів, диференціювати різні стилі мовлення. Орієнтуватися у змісті і вимогах типових освітніх програм з розвитку мовлення учнів та інших нормативних документів; у змісті й методичному апараті чинних підручників щодо вимог програми з мовленнєвого розвитку учнів і його реалізації в навчальному процесі. Ознайомитися з методами розвитку мовлення учнів; культурою мовлення і методикою її формування.
14	Тема. Робота з розвитку мовлення учнів на вимовному рівні	Знати напрями роботи на вимовному рівні (техніка, орфоепія, інтонація), зміст роботи на кожному з них. Уміти добирати завдання і вправи з розвитку мовлення на вимовному рівні. Знати напрями лексичної роботи, зміст роботи на кожному, види вправ із лексики, методику їх організації. Уміти добирати завдання і вправи з розвитку мовлення на лексичному рівні. Знати зміст роботи на синтаксичному рівні розвитку мовлення, види мовленнєвих вправ зі словосполученнями і реченнями та володіти методикою їх проведення. Ознайомитись з типовими помилками, недоліками у мовленні учнів; уміти їх виправляти, запобігати.
15	Тема. Лексичний рівень роботи з розвитку мовлення.	Знати основні напрями роботи над формуванням словника учнів, види словникових вправ. Володіти методикою організації вправ. Ознайомитись із типовими лексичними

		помилками, недоліками в мовленні молодших школярів. Уміти виправляти й запобігати лексичним помилкам у мовленні учнів.
16	Тема. Розвиток синтаксичного ладу мовлення молодших школярів	<p>Усвідомити фактори розвитку синтаксичного ладу мовлення учнів початкових класів. Знати види мовленнєвих вправ із словосполученнями, види вправ із реченнями. Володіти методикою їх проведення.</p> <p>Ознайомитись із типовими помилками в побудові словосполучень і речень, шляхами виправлення і запобігання їх.</p>
17	Тема. Рівень тексту в розвитку мовлення молодших школярів.	<p>Усвідомлювати особливість діалогу як форми мовлення: знати структуру і типи діалогів, невербальні засоби спілкування.</p> <p>Володіти методикою навчання учнів будувати діалог.</p> <p>Усвідомлювати специфіку монологу як форми мовлення. Опанувати методику навчання учнів творити монологічні висловлювання.</p> <p>Знати види шкільних текстових вправ, володіти методикою їх проведення.</p> <p>Ознайомитись із мовленнєвими і немовленнєвими помилками, знати прийоми запобігання помилкам у зв'язних монологічних висловлюваннях учнів, володіти методикою роботи над виправленням помилок.</p> <p>Знати основні вимоги до уроків розвитку мовлення, типи уроків, цілі, зміст, структуру. Володіти методикою їх проведення.</p> <p>Уміти перевіряти і оцінювати мовленнєві уміння й навички молодших школярів.</p>
	ЗМ 4. Методика навчання літературного читання	
18	Тема. Теоретико-методичні основи читання.	<p>Знати основні теоретичні положення методики навчання літературного читання в початковій школі, сучасні теоретико-методичні основи літературного читання.</p> <p>Орієнтуватися у змісті і вимогах типових освітніх програм з літературного читання та інших нормативних документів, у змісті і методичному апараті шкільних підручників, навчальних посібників для учнів; правильно реалізовувати вимоги навчальної програми.</p>
19	Тема. Формування і розвиток навички читання.	Знати способи формування технічної сторони, яка передбачає оволодіння учнями способом читання, правильністю, виразністю і темпом; основні етапи

		<p>розвитку навичок голосного і мовчазного читання молодших школярів, умови успішного формування способів читання. Знати рівні усвідомленого читання, види і прийоми роботи, спрямовані на усвідомлення форми і змісту твору, формування власного ставлення до прочитаного.</p> <p>Уміти застосовувати прийоми вироблення правильного, швидкого, виразного, усвідомленого читання; мати навички у використанні форм учнівського читання.</p>
20	Тема. Методика роботи над художнім твором у початкових класах.	<p>Володіти науковими засадами аналізу художнього твору; знати основні етапи процесу роботи над художнім твором.</p> <p>Опанувати методику роботи над художнім твором; методи, прийоми роботи, уміти добирати вправи, вдало застосовувати їх.</p> <p>Уміти перевіряти і оцінювати навчальні досягнення учнів.</p>
21	Тема. Особливості роботи над творами різних родів і жанрів.	<p>Знати особливості літературного читання творів різних жанрів, уміло використовувати прийоми авторської характеристики, розуміти і переживати зміст літературного твору. Володіти методикою роботи над ліричними, драматичними та епічними творами в початковій школі; опанувати специфіку опрацювання творів малих фольклорних форм, науково-популярних творів.</p> <p>Володіти методикою виразного читання творів різних жанрів.</p>
22	Тема. Уроки читання в сучасній школі.	<p>Знати основні вимоги до уроків читання; типи уроків з літературного читання у початковій школі; цілі, зміст, структуру, методичні засоби уроків читання.</p> <p>Моделювати процес навчання учнів початкової школи з літературного читання: розробляти проекти уроків та їх фрагменти, методику роботи над окремими видами завдань.</p> <p>Проводити уроки в початковій школі, аналізувати їх щодо досягнення мети й завдань, оцінювати ефективність застосованих форм, методів, засобів і технологій.</p>
23	Тема. Теоретичні засади методики роботи з дитячою книжкою, роботи з інформацією.	<p>Знати вікові особливості, інтереси, можливості молодшого школяра як читача. Роль дорослого у формуванні дитини-читача.</p> <p>Уміти характеризувати навчальний матеріал для занять з дитячою книжкою і уроків позакласного читання: типи і різновиди дитячих книг; основні</p>

		вимоги до вибору дитячих книг.
24	Тема. Формування читацької самостійності молодших школярів.	Знати особливості етапів навчання учнів-читачів; типи основних структур занять і уроків. Володіти методикою проведення уроків. Уміти враховувати індивідуальний підхід до формування читацької самостійності школярів; оцінювати читацькі уміння учнів.
25	Тема. Позакласна навчально-пізнавальна діяльність із літературного читання.	Знати основні форми позакласної діяльності з літературного читання в початковій школі, види епізодичної позакласної роботи. Проектувати зміст і методику проведення заходів з позакласної діяльності.

Формування програмних компетентностей

Індекс в матриці ОП	Програмні компетентності
ЗК-1	<i>Загальнонавчальна.</i> Здатність навчатися й оволодівати сучасними знаннями, зокрема, інноваційними методичними підходами, сучасними системами, методиками, технологіями навчання, розвитку й виховання учнів початкової школи; чинним нормативним забезпеченням початкової освіти тощо.
ЗК-4	<i>Комунікативна.</i> Здатність спілкуватися державною мовою на офіційно-діловому рівні; володіти навичками нормативного літературного мовлення (його усною та писемною формою) в різних сферах комунікації.
ЗК-12	<i>Інформаційно-комунікаційна.</i> Здатність до застосування сучасних засобів інформаційних і комп'ютерних технологій для розв'язання комунікативних задач у професійній діяльності вчителя початкової школи та в повсякденному житті.
ФК-1.1	<i>Філологічна компетентність.</i> Здатність до застосування професійно профільованих лінгвістичних і літературознавчих знань, умінь та навичок, що становлять теоретичну основу початкового курсу мови навчання.
ФК-2.1	<i>Диференціально-психологічна.</i> Здатність до застосування знань про особливості засвоєння навчального матеріалу учнями початкової школи відповідно до їхніх індивідуальних та вікових характеристик.
ФК-2.2	<i>Соціально-психологічна.</i> Здатність до застосування знань про особливості комунікативної діяльності учнів початкової школи, взаємостосунки вчителя та учнів, закономірності педагогічного спілкування, соціальної ситуації, ситуацій міжособистісної взаємодії; вміння застосовувати ці знання у моделюванні освітнього процесу в початковій школі.
ФК-3.1	<i>Дидактична.</i> Здатність вирішувати стандартні та проблемні професійні завдання, що виникають в освітній практиці початкової

	школи.
ФК-3.3	<i>Організаційна.</i> Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі, систематичного підвищення професійно-педагогічної кваліфікації.
ФК-4.1	<i>Нормативна.</i> Здатність учителя користуватися нормативними документами та реалізовувати на практиці цілі і завдання навчання предмету/освітньої галузі в початковій школі.
ФК-4.2	<i>Варіативна.</i> Здатність учителя працювати за будь-яким навчально-методичним комплектом, здатність обирати найефективніший навчально-методичний комплект для досягнення цілей і завдань навчання предмета/освітньої галузі в початковій школі, визначених Державним стандартом і навчальною програмою.
ФК-4.4	<i>Контрольно-оцінювальна.</i> Здатність до реалізації критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи; здатність дотримуватись Державних вимог до рівня загальноосвітньої підготовки учнів початкової школи, визначених у програмі.
ФК-4.5	<i>Проектувально-моделювальна.</i> Здатність моделювати та організовувати процес навчання предмету/освітньої галузі в початковій школі; спроможність учителя обирати необхідні засоби, форми й методи організації діяльності учнів у процесі навчання.
ФК-4.6	<i>Технологічна.</i> Здатність упроваджувати сучасні навчальні технології, інноваційні підходи, передовий педагогічний досвід до навчання окремих питань певної освітньої галузі/предмету початкової школи.
	Програмні результати навчання
ПРН-10	Проектувати процес навчання з предмету у вигляді календарно-тематичного планування для певного класу, теми.
ПРН-11	Моделювати процес навчання учнів початкової школи певного предмету: розробляти проекти уроків та їх фрагменти, методiku роботи над окремими видами завдань, створювати методiku підготовчої роботи, ознайомлення та формування уявлень і понять, вмінь та навичок з метою опанування учнями певних елементів змісту програми.
ПРН-12	Проводити моніторинг якості навчальних досягнень учнів з певної теми. Здійснювати контроль і оцінювання навчальних досягнень учнів згідно з критеріями оцінювання та відповідно до Державних вимог до рівня навчальних досягнень учнів, визначених у програмі з певного предмету.
ПРН-13	Проводити уроки в початковій школі, аналізувати урок щодо досягнення його мети й завдань, оцінювати ефективність застосованих форм, методів, засобів і технологій.

Літературні джерела

1. Вашуленко М. С. Українська мова і мовлення у початковій школі : методичний посібник. / М. С. Вашуленко. – К. : Освіта, 2019.
2. Коваль Г. П. Методика викладання української мови : навч. посіб. для студ. пед. ін-тів, гуманітарних ун-тів, пед. коледжів / Г. П. Коваль, Н. І. Деркач, М. М. Наумчук. – Тернопіль : Астон, 2008.
3. Методика навчання української мови в початковій школі : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За наук. ред. М. С. Вашуленка. – К. : Літера ЛТД, 2012.
4. Коваль Г. П. Методика читання : навч. посіб. / Г. П. Коваль, Л. І. Іванова, Т. Б. Суржук. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2008.
5. Методика викладання української мови / За ред. С. І. Дорошенка. – К. : Вища школа, 1992.
6. Нова українська школа : poradnik dla vchytelja / za zag. red. Н. М. Бібік. – Київ : Літера ЛТД, 2018. – 160 с.
7. Савченко О. Я. Методика читання у початкових класах : посіб. для вчителя / О. Я. Савченко. – К. : Освіта, 2007.
8. Типові освітні програми для закладів загальної середньої освіти : 1-2 та 3-4 класи. – К. : Видавництво «Світоч», 2019.
9. Ткачук Г. П. Методика позакласного читання у початкових класах : навч.-метод. посіб. / Г. П. Ткачук. – Кам'янець-Подільський : Сисин О. В., 2010.

Політика оцінювання

● **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (до 20% від максимальної оцінки). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

● **Політика щодо академічної доброчесності:** Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування

● **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Модуль 1 (теми 1-6) усне опитування, тести, завдання	15
Модуль 2 (теми 7-12) усне опитування, тести, завдання	20

Модуль 3 (теми 13-17) усне опитування, тести, завдання	15
Модуль 4 (теми 18-25) усне опитування, тести, завдання	20
ІНДЗ (творчий проєкт)	10
Підсумковий модульний контроль	20

До силабусу додано такі матеріали:

- 1) навчально-методичний комплекс (лекційний матеріал, завдання для практичних занять, сформульована тематика ІНДЗ, блок тестових завдань, завдання для модульного контролю);
- 2) електронний навчально-методичний комплекс у системі MOODLE.